

Οι Διώξεις κατά των Ελλήνων της Κωνσταντινουπόλεως (6 Σεπτεμβρίου 1955).

Γράφει ο Ιωάννης Κρασσάς, Αντιστράτηγος ε. α.

ΕΜΠΡΟΣ 16 ΣΕΛΙΔΕΣ

1821: Οί Τούρκοι άπαγονίζουν τόν Πατριάρχη

1955: 'Ο Τουρκικός όχλος πυρπολεϊ τας εκκλησίας

1821: ΑΝΘΙΜΕΡΑ ΠΑΤΕΡΑ. 'Ο 'Εθνομάρτυρ τού Οσμανικού Περσέουσιον Γενναίου Στ' Αθανασίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Μάρτυρα, Κωνσταντινούπολη, 1821. Οί Τούρκοι άπαγονίζουν τόν Πατριάρχη.

1955: ΑΡΧΑΙ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ. 'Οσμανικός όχλος τας εκκλησίας τής Κωνσταντινουπόλεως πυρπολεϊ τας εκκλησίας. Οί Τούρκοι άπαγονίζουν τόν Πατριάρχη.

1930. Η ΦΙΛΙΑ

«'Αν ἔχεις δάκρυα, ἔτοιμάσου νὰ τὰ χύσεις τώρα». Γουίλιαμ Σαίξπηρ (1564-1616), Ἄγγλος Συγγραφέας.

Το Ιστορικό της Κρίσεως.

Την 14^η Δεκεμβρίου 1954, απορρίφθηκε η πρόταση της Ελλάδος (Κυβέρνηση Αλεξάνδρου Παπάγου) να συζητηθεί στην ολομέλεια του ΟΗΕ το αίτημα της Κύπρου για αυτοδιάθεση. Την 1^η Απριλίου 1955 άρχισε ο ένοπλος αγώνας της ΕΟΚΑ(Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών). Την 1^η Σεπτεμβρίου 1955, η Μεγάλη Βρετανία κάλεσε τους υπουργούς εξωτερικών της Ελλάδος και της Τουρκίας σε τριμερή διάσκεψη στο Λονδίνο, (Χάρολντ Μακμίλλαν του Ηνωμένου Βασιλείου, Φατίν Ζορλού της Τουρκίας και Στέφανος Στεφανόπουλος της Ελλάδος). Οι Βρετανοί έθεσαν ως σκοπό της διασκέψεως την εφαρμογή της αυτοδιοικήσεως

στην Κύπρο από εκλεγμένους εκπροσώπους των δύο κοινοτήτων, υπό αγγλική πάντα διοίκηση. Ο πραγματικός σκοπός όμως ήταν η ανάδειξη των αγεφύρωτων διαφορών της Ελλάδος και της Τουρκίας και η προβολή της Αγγλίας ως εγγυήτριας της ομαλότητας και της ειρήνης στο νησί. Οι Έλληνες ζήτησαν την αυτοδιάθεση της Κύπρου, ενώ οι Τούρκοι δήλωσαν ότι δεν επιθυμούσαν να αλλάξει η υφιστάμενη κατάσταση. Σε περίπτωση όμως που κρίνονταν αυτό αναγκαίο, η Κύπρος έπρεπε να επιστρέψει στην Τουρκία, η οποία την εκχώρησε στην Αγγλία το 1878. Από την 13^η Αυγούστου ο Φαζίλ Κιουτσούκ, πρόεδρος του μοναδικού τουρκοκυπριακού κόμματος «Η Κύπρος είναι τουρκική», προειδοποίησε για επικείμενες σφαγές Τουρκοκυπρίων από Ελληνοκύπριους. Το θέμα προβλήθηκε έντονα από τις Τουρκικές εφημερίδες, ενώ οι πιο εξωφρενικοί ισχυρισμοί δημοσιεύονταν, χωρίς την παραμικρή τεκμηρίωση. Την 28^η Αυγούστου ο πρωθυπουργός της Τουρκίας Αντνάν Μεντερές, κατά τον αποχαιρετισμό της αντιπροσωπείας για την τριμερή διάσκεψη, δήλωσε ότι θα εμπόδιζε την σφαγή του τουρκικού πληθυσμού στην Κύπρο. Την επομένη μοιράστηκαν σε Τούρκους καταστηματάρχες της Πόλης 20.000 αφίσες, με την εντολή να τοποθετηθούν στις βιτρίνες τους, για να διακρίνονται από τα καταστήματα των Ελλήνων.

Ο Αλέξανδρος Παπάγος και ο Αντνάν Μεντερές κατά την τελετή εντάξεως των δύο χωρών στο NATO(1953).

Η Βαρβαρότητα.

Την 6^η Σεπτεμβρίου 1955, ο «οργανωμένος» τουρκικός όχλος προέβη σε συστηματικές καταστροφές και λεηλασίες σε βάρος του ελληνικού πληθυσμού της Κωνσταντινουπόλεως. Οι καταστροφές άρχισαν την 18:30 και διήρκεσαν όλη την νύχτα, με την αστυνομία απύσχα. Ο τραγικός απολογισμός της φρενίτιδας, η οποία εκπορεύτηκε από το επίσημο κράτος ήταν: 16 νεκροί (ανάμεσα τους 2 μητροπολίτες) και 32 βαριά τραυματισμένοι. Οι υλικές ζημιές ήταν τεράστιες και υπολογίσθηκαν σε πάνω από 200 εκατομμύρια δολάρια. Καταστράφηκαν 73 εκκλησίες, 26 σχολεία, 2 νεκροταφεία, 1.004 κατοικίες, 4.348 καταστήματα, 21 βιοτεχνίες, 12 ξενοδοχεία και 97 εστιατόρια. Ως πρόσχημα των διωγμών χρησιμοποιήθηκε η ρίψη βόμβας στο Τουρκικό Προξενείο στην Θεσσαλονίκη, λίγο μετά τα μεσάνυχτα της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 1955. Η έρευνα της Ελληνικής Αστυνομίας οδήγησε στη σύλληψη του θυρωρού του προξενείου και ενός μουσουλμάνου φοιτητού από την Κομοτηνή. Η βομβιστική ενέργεια προκλήθηκε από τους Τούρκους. Ο αγώνας των Κυπρίων κατά των Άγγλων αποτελούσε την αιτία του δράματος των Ελλήνων της Πόλης.

Ο τουρκικός όχλος επί το έργον.

Έγκλημα χωρίς Τιμωρία.

Οι επιπτώσεις στην Ελλάδα ήταν άσχημες, ο λαός ένιωσε ταπείνωση, πόνο και θυμό. Το πογκρόμ και η τριμερής διάσκεψη συνέδεσαν το Κυπριακό με τις σχέσεις Αθηνών-Άγκυρας. Οι ΗΠΑ στην προσπάθειά τους να κρατήσουν πολιτική ίσων αποστάσεων δυσaráστησαν τόσο την Ελλάδα,

όσο και την Τουρκία. Ζήτησαν από τον Μεντερές να αποζημιώσει τα θύματα (καταβλήθηκαν 18.000.000 δολ) και να χαλιναγωγήσει τον τύπο. Από τις δύο χώρες ζήτησαν αυτοσυγκράτηση και συνεργασία. Δεν είπαν μια λέξη συμπάθειας για όσους είχαν υποστεί τις διώξεις, εξισώνοντας τους θύτες και τα θύματα. Στις 27 Μαΐου 1960, ο τουρκικός στρατός ανέτρεψε την κυβέρνηση Μεντερές και ανέλαβε την εξουσία ο Στρατηγός Γκεμάλ Γκιουρσέλ. Παρέπεμψε σε δίκη τον ίδιο και 590 αξιωματούχους του καθεστώτος. Στις 19 κατηγορίες που απαγγέλθηκαν ήσαν και οι ταραχές της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 1955. Στη δίκη αποκαλύφθηκε ότι ο πρώην πρόεδρος της Τουρκίας Τζελάλ Μπαγιάρ[1], ο πρωθυπουργός και ο υπουργός εξωτερικών σχεδίασαν τον ανθελληνικό ξεσηκωμό. Τον Σεπτέμβριο του 1961, ο πρώην Πρωθυπουργός Αντνάν Μεντερές, ο Υπουργός Εξωτερικών Φατίν Ζορλού και ο Υπουργός Οικονομικών Χασάν Πολατκάν καταδικάστηκαν σε θάνατο και απαγχονίστηκαν. Οι στρατιωτικοί παρέδωσαν την εξουσία την 15^η Οκτωβρίου 1961. Το κακό όμως είχε συντελεστεί και έκτοτε οι σχέσεις των δύο χωρών βρίσκονται σε διαρκή ένταση.

Ο τουρκικός στρατός εμφανίσθηκε όταν όλα είχαν τελειώσει.

Διαπιστώσεις-Συμπεράσματα.

Τα γεγονότα σε βάρος των Ελλήνων της νύχτας της 6ης προς 7η Σεπτεμβρίου 1955 στην Κωνσταντινούπολη (και κατά δεύτερο λόγο στη Σμύρνη), αποτελούν το τέλος μιας 30χρονης και πλέον, μεθοδευμένης από το τουρκικό κράτος πολιτικής εξόντωσης του ελληνισμού της Τουρκίας, η οποία συνεχίσθηκε και τα επόμενα χρόνια[2].

Οι Τούρκοι δεν σεβάστηκαν ούτε τους νεκρούς.

Η Ελλάδα μετά την Μικρασιατική Καταστροφή, δεν επιθυμούσε να έρθει ξανά σε πολεμική αντιπαράθεση με την Τουρκία. Τον Οκτώβριο του 1930 ο Ελευθέριος Βενιζέλος υπέγραψε με τον Κεμάλ Ατατούρκ «Το Ελληνοτουρκικό Σύμφωνο Φιλίας, Ουδετερότητας και Διαιτησίας», που αποσκοπούσε στην αποφυγή τριβών μεταξύ των δύο κρατών και στην παγίωση των συνόρων[3]. Την ίδια πολιτική ακολούθησαν και οι διαδεχθέντες τον Βενιζέλο Πρωθυπουργοί. Ο Παναγής Τσαλδάρης υπέγραψε το «Βαλκανικό Σύμφωνο Φιλίας και Συνεννόησης(1934), ενώ ο Ιωάννης Μεταξάς το μετέτρεψε σε αμυντικό σύμφωνο [4]».

Η 25ετής περίοδος ηρεμίας των δύο χωρών θάφτηκε κάτω από τα συντρίμια της Κωνσταντινουπόλεως και αναβίωσαν οι αντιλήψεις της προαιώνιας έχθρας. Η ένταση στις Ελληνοτουρκικές σχέσεις από το 1955 έως το 1974, είχαν σαν κύρια αιτία την Κύπρο. Σ' αυτό το διάστημα ξέσπασαν τρεις μεγάλες κρίσεις[5]. Από το 1974 μέχρι σήμερα, η ένταση προέρχεται από τις διεκδικήσεις της Τουρκίας εις βάρος της κυριαρχίας μας και των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων[6], ενώ έξι μεγάλες κρίσεις συνέβησαν έκτοτε[7].

Στα 200 χρόνια του ελευθέρου βίου μας, το εκκρεμές της ιστορίας κινήθηκε από την Ελλάδα προς την Τουρκία μέχρι το 1922 και σταμάτησε, όταν το όραμα της «Μεγάλης Ιδέας[8]» χάθηκε στα ματωμένα νερά της Σμύρνης. Από το 1955 κινείται στη αντίθετη κατεύθυνση με τους γείτονές μας να μας πιέζουν συνεχώς.

Οι εντάσεις μεταξύ των χωρών κάποια στιγμή εκτονώνονται, άλλοτε ομαλά και άλλοτε βίαια. Οφείλουμε να είμαστε προετοιμασμένοι για όλα τα ενδεχόμενα. Η Τουρκία έχει δείξει καθαρά τις προθέσεις της και δεν θα μπορούμε να επικαλεστούμε ως δικαιολογία τον αιφνιδιασμό.

Αντιστράτηγος ε.α. Ιωάννης Κρασσάς
Σεπτέμβριος 2022

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- **ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ**, ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε., Αθήνα 1977.
- Γρηγορίου Δάφνη, **Η Ελλάς μεταξύ δύο πολέμων (1923-1940)**, Εκδόσεις ΚΑΚΤΟΣ. Αθήνα 1997.
- Σόλων Νεοκλής Γρηγοριάδης, **Ιστορία της Σύγχρονης Ελλάδος (1941-1974)** Αθήνα 1973, ΕΚΔΟΣΕΙΣ Κ. ΚΑΠΟΠΟΥΛΟΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

[1] Τζελάλ Μπαγιάρ(1883-1986) υπήρξε Τούρκος πολιτικός, Πρωθυπουργός και Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Το 1937 διαδέχθηκε τον Ινονού ως πρωθυπουργός. Το 1938, μετά τον θάνατο του Κεμάλ Ατατούρκ ο Ινονού ανέλαβε Πρόεδρος Δημοκρατίας και ο Μπαγιάρ ανέλαβε τον σχηματισμό νέας Κυβέρνησης με την οποία και κυβέρνησε την χώρα μέχρι το 1939. Το 1950 το Δημοκρατικό Κόμμα υπερίσχυσε με συντριπτική πλειοψηφία και εκλέχθηκε Πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας, θέση που διατήρησε μέχρι το 1960. Καταδικάστηκε σε θάνατο το 1961, αλλά η ποινή του μετατράπηκε σε ισόβια εξαιτίας της ηλικίας του. Αφέθηκε ελεύθερος με τη γενική αμνηστία του 1966. Πέθανε το 1986 σε ηλικία 103 ετών.

[2] Ο εκπατρισμός του 1964 επέφεραν καίριο πλήγμα για τον ελληνισμό της Πόλης, καθώς ο αριθμός των Ελλήνων μειώθηκε από 90.000 σε 30.000 σε διάστημα ενός έτους.

[3] Με τη συμφωνία οι κατά πολύ μεγαλύτερες περιουσίες των ανταλλάξιμων Ελλήνων ορθοδόξων της Τουρκίας εξισώθηκαν με τις αντίστοιχες των μουσουλμάνων της Ελλάδας, ξεσηκώνοντας θύελλα αντιδράσεων στους κόλπους των προσφύγων. Συμφωνήθηκε επίσης η αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ των δύο χωρών.

[4] Στις 9 Φεβρουαρίου 1934, υπογράφηκε στην Αθήνα συνθήκη μεταξύ της Ελλάδος, της Τουρκίας, της Ρουμανίας και της Γιουγκοσλαβίας, με σκοπό την διατήρηση του status quo(υπάρχουσα κατάσταση των πραγμάτων) γεωπολιτικής καταστάσεως στην Βαλκανική, όπως διαμορφώθηκε μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η Ιταλία, η Αλβανία, η Βουλγαρία, η Ουγγαρία και η ΕΣΣΔ(Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών) αρνήθηκαν να υπογράψουν την Συνθήκη.

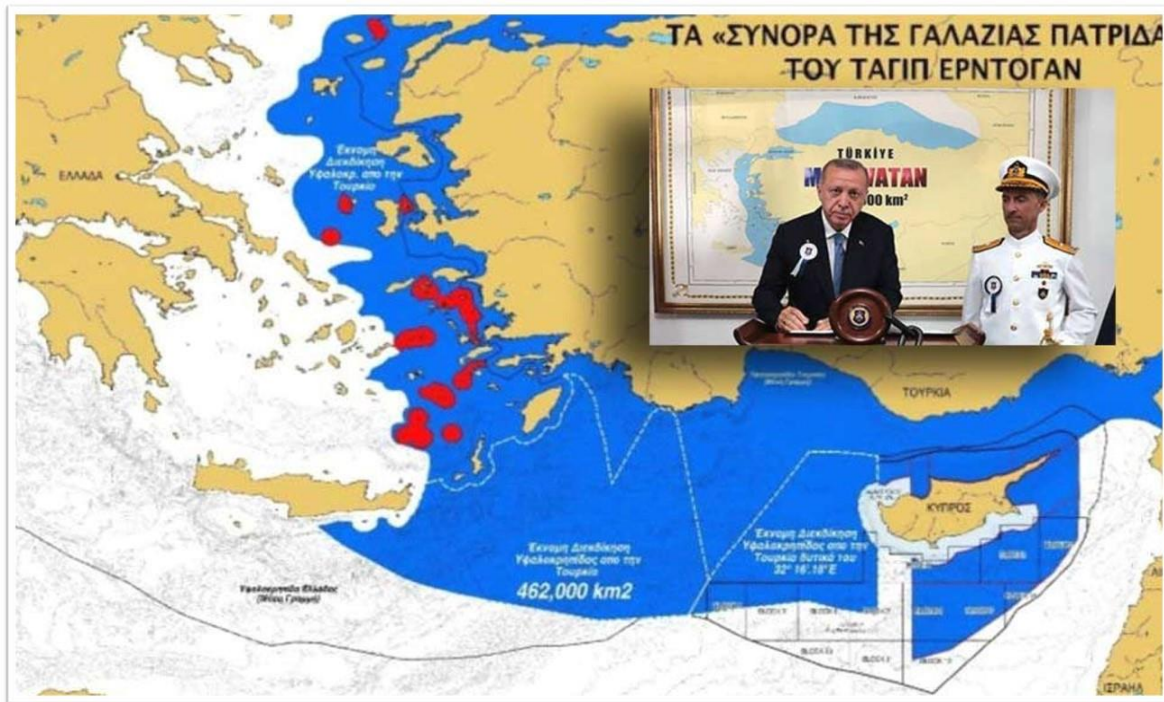
[5] Μετά την υπογραφή της Συνθήκης Ζυρίχης-Λονδίνου(Φεβ 1959), με την οποία αναγνωρίσθηκε η ανεξαρτησία της Κύπρου, συνέβησαν 3 Ελληνο-τουρκικές κρίσεις, το 1964(Τηλλυρία και Κόκκινα, 55 νεκροί (Κύπριοι και Έλληνες), μεταξύ των οποίων 28 πολίτες, ενώ τραυματίστηκαν 125 (69 στρατιώτες και 56 πολίτες), το 1967 ('Αγιοι Θεόδωροι-Κοφίνου) και το 1974 η τουρκική εισβολή στην Κύπρο με αφορμή τη πραξικοπηματική ανατροπή του Μακαρίου από τον Ταξίαρχο Δημήτριο Ιωαννίδη.

[6] Η Τουρκία αμφισβητεί και διεκδικεί:

- i. Το δικαίωμα επεκτάσεως της ελληνικής αιγιαλίτιδος ζώνης (χωρικών υδάτων) στα 12 ναυτικά μίλια, θεωρώντας μια τέτοια ενέργεια ως αιτία πολέμου (casus belli).
- ii. Το εύρος του ελληνικού εθνικού εναερίου χώρου.
- iii. Την ελληνική κυριότητα σε αριθμό νησίδων(152 ελληνικών νησίδων και μικρονησίδων, (140 στο Αιγαίο, και 12 στο Κρητικό Πέλαγος).
- iv. Την οριοθέτηση των θαλασσίων συνόρων.

ν. Τις ελληνικές αρμοδιότητες στο ελληνικό FIR (Περιοχές Πληροφοριών Πτήσεως) και εντός της περιοχής ευθύνης της για θέματα έρευνας και διάσωσης.

νι. Την αποστρατικοποίηση των νήσων του Ανατολικού Αιγαίου.

[7] Οι Ελληνοτουρκικές κρίσεις:

i. Τον Αύγουστο του 1976 με αφορμή την έξοδο του τουρκικού ωκεανογραφικού πλοίου «HORA», επί πρωθυπουργίας Κωνσταντίνου Καραμανλή.

ii. Μάρτιο του 1987 με τις έρευνες του «SISMIC», επί πρωθυπουργίας Ανδρέα Παπανδρέου.

iii. Τον Ιανουάριο του 1996, η κρίση των Ιμίων, επί πρωθυπουργίας Κώστα Σημίτη.

iv. 2014-2015, Τουρκικές έρευνες επί της «βασίμως εικαζόμενης» ελληνικής υφαλοκρηπίδας, Επί πρωθυπουργίας Αντώνη Σαμαρά.

v. 2017-2018, Αύξηση Προσφυγικών εισροών, επί πρωθυπουργίας Αλέξη Τσίπρα.

vi. 2020 Έρευνες του τουρκικού ερευνητικού πλοίου Oruc Reis, συνοδεία πολεμικών σε δυνητικές περιοχές της ελληνικής ΑΟΖ (Απόκλειστικής Οικονομικής Ζώνης), επί πρωθυπουργίας Κυριάκου Μητσοτάκη.

[8] Η «Μεγάλη ιδέα» διατυπώθηκε για πρώτη φορά από τον Πρωθυπουργό της Ελλάδος Ιωάννη Κωλέττη(1773-1847) και υιοθετήθηκε από τον Βασιλέα των Ελλήνων Όθωνα(1815-1867). «Τό Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι Ἑλλάς, ἀποτελεῖ ἕν μέρος μόνον. Ὑπάρχουν δύο μεγάλα κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Αἱ Ἀθῆναι εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βασιλείου. Ἡ Κωνσταντινούπολις εἶναι ἡ μεγάλη πρωτεύουσα, ἡ Πόλις, τὸ ὄνειρον καὶ ἡ ἐλπίς ὅλων τῶν Ἑλλήνων».

Πηγή : <https://www.istorikadromena.gr/>